

Türk Kadın Ekonomistler Topluluğu (Turkish Women Economists Society)

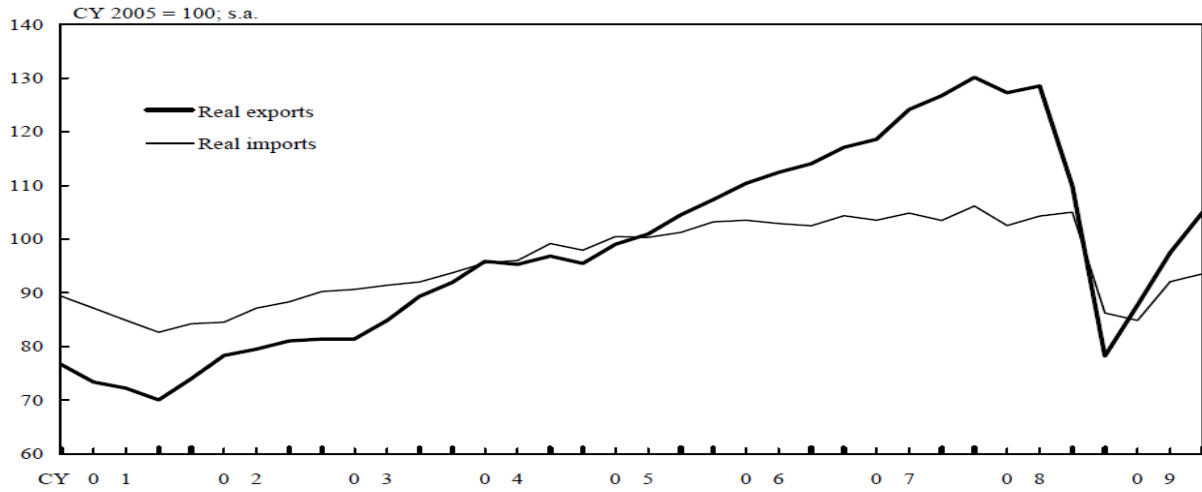
Araştırma Notu 10-01 ŞUBAT 2010

JAPONYA KRİZDE Mİ?¹

Vijdan Uğurluay

GSYH açısından dünyanın ikinci büyük ekonomisi olan Japonya'nın bütün dünyada etkili olan krizden etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur. Japonya 1980 ve öncesi yıllarda hızlı bir büyüme yaşamıştır ancak 1990'lı yıllarda büyük bir daralmanın içine girmiştir. Bu büyük daralmanın etkilerini ortadan kaldırmak için 1990'ların ikinci yarısı ve 2000'li yıllarda yoğun çabalar harcanmıştır. Ancak, ihracata dayalı bir büyüme stratejisi izleyen Japonya, krizle birlikte ortaya çıkan talep daralması sonucu, son yıllarda çıkmaya çalıştığı resesyona tekrar girme ihtimali ile karşı karşıyadır. Ocak 2009 döneminde uzun süredir ilk defa cari açık vermiş ve ihracatı Mart 2009 itibariyle son altı ay içerisinde %37 oranında düşmüştür (Grafik-1).

Grafik-1 İhracat ve İthalat Rakamları

¹ Bu araştırma notunun içeriğinden yalnız yazarı sorumludur ve bu yayın Tukaed'in görüşlerini yansıtmamaktadır.

Kaynak: BoJ

Son açıklanan resmi rakamlara göre Japonya'da işsizlik oranı İkinci Dünya Savaşı'ndan beri en yüksek rakama ulaşarak %5,7 olarak kaydedilmiştir. Bir yıl öncesi ile karşılaştırıldığında, ülkedeki toplam işsiz sayısı 1 milyondan fazla artmıştır. Bununla birlikte, tüketici fiyatları da tehlikeli deflasyon etkisinde düşmeye devam etmektedir. Ekonomik gücü tahrip edici etkisi ile 1990'larda tecrübe edilen resesyonun temel nedeni olan deflasyon, Japonya'nın en büyük çekinceleri arasındadır.

BoJ (Bank of Japan)'un son raporunu incelediğimizde para politikası anlamında ekonominin bu sorunlarına çözüm olabilecek önerileri olmadığını görmekteyiz. Öte yandan daha yeni göreve gelmiş olan DPJ (Democratic Party of Japan) hükümetinin umut vaat edici hedefleri olmasına rağmen, bu hedeflere nasıl varılacağı konusunda rasyonel planları bulunmamaktadır. Bu hükümetten önce yıllarca görevde kalan LDP (Liberal Democratic Party) sorunlara sadece arz kanalından yaklaşılarak, arzı tetikleyici yöndeki reformları ile talep kanalının kısır kalmasına neden olmuştur. Bu yüzden Japonya ekonomik krizle birlikte gelen şoklara hazırlıksız yakalanmıştır. Sonuç olarak, yaklaşık bir yıldır devam eden ekonomik sorunları için henüz yapıcı ataklarda bulunmamıştır.

Ünlü ekonomist Alfred Marshall'ın 100 yıl önce belirttiği gibi: "Makas 2 bıçağa ihtiyaç duyar: arz ve talep". Japonya'nın büyüme problemleri bu iki bıçağın birbirine bağlı olmasından ve ikisinin de iyi kesmemesinden kaynaklanmaktadır. Çünkü bir bıçağın kötü olması diğerinin de kötü işlemesine neden olmaktadır. Japonya yaklaşık 30 yıldır ekonomik anoreksiya gibi talep açığı vermektedir. Tüketici harcaması, hane halkının gelirinin çok düşük olması nedeni ile oldukça düşüktür. Son 10 yıl boyunca çalışan başına düşen reel ücretler bir yıl hariç sürekli olarak düşmüştür. Bu süre zarfında tüketimin artışının en büyük nedeni hane halkının 1980'deki %17 olan efsanevi tasarruf oranını, 2008'de %2,3'e indirmesidir. İnsanlar daha çok para harcamadan, daha çok kazanamazlar bu sebeple harcama ekonominin canlanması için şarttır.

Şu anda Japonya ekonomisi kapasitesinin %7 altında çalışmaktadır ve bu da 2010'da büyük bir daralma yaşanma beklentisini artırmaktadır. Ağustos ayında yapılmış olan seçimleri kazanan olan Japonya Demokratik Partisi (JDP) talep kanadını güçlendirmek için çeşitli çözümler öne sürmüştür. Örneğin, hane halkının harcanabilir gelirini artırmayı ve çocuk sahibi olma maliyetlerini düşürmeyi hedeflemektedir. Ancak bu çözüm önerilerini hayata geçirebilecek finansman kaynaklarına ihtiyaç vardır. Bu kaynağı vergileri ve faiz oranlarını yükseltmeden yaratması mümkün değildir. Japonya uzun dönemli sağlıklı bir büyümeyi ancak verimlilik devrimi yaparak başarabilir. Otomotiv endüstrisi gibi rakipsiz olduğu sektörler haricinde, dünya verimlilik ölçütlerinin çok altındadır. Şu anda imalat sanayinde bile, Japonya Amerika'nın verimlilik seviyesinin %30 altındadır. Bu konuda Amerika'yı örnek alarak, rekabet gücünün zayıf olduğu sektörleri yeni teknolojiler kullanarak geliştirmesi verimlilik artışına katkı sağlayabilir.

Japonya gibi ekonomik performansı, büyük ölçüde ihracata bağılı olan bir ülke için gösterilecek tavır net şekilde ülkenin verileri ile değil global ekonominin verilerine bakarak şekillenmelidir. Son zamanlarda, devlet teşvikleri ve kurtarma paketleri sayesinde Japonya ekonomisinden pozitif sinyaller alınsa da, bu büyük dünya ekonomisinin kalıcı bir dengeye ulaşması oldukça zor görünüyor. Japonya ekonomisinin gerçek durumunu en iyi yansıtan veri yüksek işsizlik oranlarıdır ve bu veri çok da olumlu sonuçlara ulaşmamıza yardımcı olamamaktadır. Ancak, Japonya'nın benzer sorunlarla 20 yıldır başa çıkmaya çalıştığını ve çok da fazla hasar almadığını düşündüğümüzde, bu ekonominin çok dayanıklı ve esnek olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Sonuç olarak, gelecek Japonya için zor geçecek ama korkunç olmayacaktır.